

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології

Науковий журнал
Виходить десять разів на рік

Заснований у листопаді 2009 року
№ 7 (81), 2018

CEJSH

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Crossref

Суми
СумДПУ імені А. С. Макаренка
2018

Засновник та редакція

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Друкується згідно з рішенням вченої ради Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка (протокол № 2 від 24.09.2018)

Редакційна колегія:

- А. А. Сбруєва** – доктор педагогічних наук, професор (**головний редактор**) (Україна);
М. А. Бойченко – кандидат педагогічних наук, доцент (заступник головного редактора)
(Україна);
О. Є. Антонова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Дж. Бішоп – доктор філософії, професор (США) (**J. Bishop** – PhD, professor (USA));
В.С. Бугрій – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
К. Бялбжеська – доктор гуманітарних наук (Польща) (**K. Białobrzaska** – dr. nauk
humanistycznych (Polska));
Б. В. Год – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. В. Єременко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. А. Заболотна – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Е. Кантович – доктор хабілітований, професор (Польща) (**E. Kantovich** – dr. hab., prof.
(Polska));
Ц. Курковський – доктор гуманітарних наук (Польща) (**C. Kurkowski** – dr. nauk
humanistycznych (Polska));
О. В. Лобова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. В. Михайличенко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
В. І. Стативка – доктор педагогічних наук, професор (Китайська Народна Республіка);
Н. Н. Чайченко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. С. Чашечникова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
М. Яворська-Вітковська – доктор хабілітований, професор (Польща) (**M. Jaworska-
Witkowska** – dr. hab., prof. (Polska));
М. О. Лазарєв – кандидат педагогічних наук, професор (Україна);
О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор (Україна);
О. М. Полякова – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна);
І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар)
(Україна)

Затверджено як фаховий журнал з педагогічних наук
(наказ МОН України № 1021 від 07.10.2015)

*Журнал індексується в Crossref, Index Copernicus Master List, Cite Factor,
Google Scholar та CEJSH.*

У журналі відображено результати актуальних досліджень з проблем
порівняльної педагогіки, історії освіти та загальної педагогіки, педагогіки вищої школи
та спеціальної освіти.

SUMMARY

Kulichenko Alla. Upgrading American medical education in the early 20th century: A. Flexner's views.

Until becoming the world leader in medical education, the USA were carrying out various decisive and effective reforms during the 20th century. It is noted that philanthropic organizations and foundations played an important role in the reform of the medical educational paradigm. The outstanding representative of one of these organizations was A. Flexner (1866–1959) – an educator and a critic whose vision of improving medical education became successful and the key one, despite numerous discussions in the academic circles. A. Flexner introduced important recommendations concerning reforming the medical education in his work “Medical Education in the United States and Canada: A Report to the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching” (1910) also known as “Flexner Report”.

The aim of the paper is to highlight the preconditions of the reform in medical education in the early 20th century, and to point out Flexner's recommendations in the context of the medical educational paradigm. In this paper, the author deals with such methods as general scientific ones (analysis, synthesis, systematization, and generalization) – to provide the holistic view of the content of A. Flexner's ideas concerning the medical education reform in the USA; search-bibliographic method – to study and systematize the scientific and pedagogical literature on the research subject; pedagogical reconstruction – to reproduce historical and pedagogical reality in American medical education in the early 20th century.

Thus, there were many factors that caused changes in medical education in the USA. Among them there were social, demographic, economic, political and biological (population health) ones. As for Flexner's recommendations in the context of the medical educational paradigm, they are the main tasks, structural units, faculty, material and technical support, teaching methods, organization of the educational process in medical schools, etc. Besides, A. Flexner proposed to divide the existing medical schools into 3 main categories (A, B, C), and to focus on The Johns Hopkins University School of Medicine.

As for the prospects of further research, we are going to describe the influence of Flexner's recommendations on the development of the US medical education in the 20th century.

Key words: American medical education, preconditions of reform, reform, recommendations, pedagogical views, A. Flexner, Flexner Report, medical school, student.

УДК 37.378(410).

Ільдико Орос

Закарпатський угорський інститут

ім. Ференца Ракоці II

м. Берегово

ORCID ID 0000-0001-7300-9362

DOI 10.24139/2312-5993/2018.07/018-027

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У статті досліджено етапи управління освітою дорослого населення у Великій Британії. Зокрема з'ясовано, що до початку ХХ століття у Великій Британії зберігалася традиція децентралізації управління освітою дорослих. Закон «Про освіту» 1944 р. передбачав врегулювання освіти дорослих на 2 рівнях – у центральному через Департамент освіти і науки та місцевому через місцеві органи

управління освітою, який переважав в урегулюванні освітою дорослих. У ХХ ст. система управління у Великій Британії характеризувалася трьома рівнями: національним (федеральним), регіональним та місцевим. До управління освітою залучалися представники громадськості, недержавних закладів. Для Великої Британії була характерною форма громадського-державного управління освітою.

Ключові слова: управління освітою, освіта дорослих, Велика Британія, децентралізований централізм, автономність.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки проблема управління освітою дорослих набула великого значення. Освіта дорослих у Великій Британії «є одним із пріоритетів державної політики, ґрунтується на давніх історичних традиціях, високоякісних показниках, ґрунтовних науково-педагогічних дослідженнях, а практика реалізації довела свою дієвість та ефективність» (Коваленко та Клочко, 2015, с. 405).

Аналіз актуальних досліджень. Усвідомлення проблем державного управління в нових соціально-економічних умовах мають положення, викладені у працях В. Андрущенко, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового та ін. Аналіз сучасних наукових психоло-педагогічних джерел свідчить, що до окремих аспектів управління освітою в європейських країнах зверталися вітчизняні (Л. Гаєвська, Л. Гриневич, К. Корсак, С. Коваленко, Л. Клочко) та британські П. Ейнлі (P. Ainley), Д. Ліг (D. Legge) вчені.

Мета статті – з'ясувати сутність управління освітою дорослого населення у Великій Британії.

Для досягнення поставленої мети використано такі **методи дослідження:** теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури), що дає змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються українські й зарубіжні джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення; метод порівняльно-історичного аналізу, який дозволив виявити тенденції розвитку освіти дорослих у досліджуваних країнах.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні В. Подобєда висвітлені особливості державно-суспільного управління освітою дорослих в умовах соціально-економічних трансформацій кінця ХХ ст. До системного управління освітою дорослих дослідник включив: мету, завдання, умови, моделі управління, функції, нормативно-правову базу системного управління освітою дорослого населення (Подобєд, 2000).

До початку ХХ століття роль держави щодо регулювання системою освіти дорослих зводилася до мінімуму. Вирішальним кроком на шляху до державного врегулювання освіти дорослих став закон «Про освіту» (1944 р.), яким передбачалося створення єдиної системи освіти й офіційне включення до системи освіти дорослих. Важливим акцентом цього закону було збереження традицій децентралізації управління освітою, яка передбачала врегулювання освіти дорослих на 2-х рівнях – центральному (через

Департамент з питань освіти і науки) та місцевому (у 1902 р. були створені місцеві органи управління освітою LEAS), але орієнтація спрямовувалася, насамперед, на розвиток місцевої ініціативи. Тому англійська система освіти дорослих характеризувалася як національна система, що регулюється на місцевому рівні (Лук'янова, 2017, с. 9; Коваленко та Клочко, 2015, с. 406).

У ХХ ст. Міністерство освіти Великої Британії функціонувало під різними назвами. Зокрема, з 1945 р. до 1955 р. – під назвою Департамент з питань освіти і науки. Розглянемо особливості управління освітою в цей період, коли державна система освіти знаходилася під керівництвом державного секретаря з науки і освіти, йому допомагали два-три міністра середнього або молодшого рангу, один із яких відповідав за освіту дорослих та вищу освіту. Британську систему освіти називали «національна система, що врегульовується місцевими органами» (Подобед, 2000, с. 127). Департамент з питань освіти і науки впливав на розвиток освіти не шляхом видання наказів, а використанням інструкторів її Величності та призначенням відповідних комісій, а також через Національний інститут освіти дорослих та інші організації; залучали громадськість (забезпечувалась активна участь представників професійних спілок, тред-юніорів, громадських та волонтерських організацій, демократизуючи таким чином систему освіти в цілому); були створені і регіональні консультативні органи, які координували діяльність вищої та додаткової освіти (Подобед, 2000, с. 128–129; Коваленко, с. 5).

Отже, у той період система управління в країні характеризувалася трьома рівнями: національним (федеральним), регіональним та місцевим. До управління освітою залучалися представники громадськості, недержавних закладів. Для Великої Британії була характерною форма громадського-державного управління освітою.

У другій половині ХХ ст. видається значна кількість законів, що стосувалися освіти дорослих.

Законом 1964 р. «Про промислове навчання» було передбачено покращення зв'язків між професійною освітою та технічним розвитком, підвищення рівня професійної підготовки; організовані ним промислові Ради мали проводити освітню політику кожна в своєму секторі (Лук'янова, 2017, с. 9).

Слід зазначити, що в кінці 70-х рр. механізм державного регулювання системи освіти дорослих Англії зазнав кардинальних перетворень у контексті науково-технічного прогресу загальної економічної кризи на фоні переходу країни до системи вільних ринкових відносин. Ідеологічна платформа консервативної партії на чолі з М. Тетчер (1979–1992 рр.) базувалася на законах вільних ринкових відносин у галузі освіти дорослих, що означало підтримку здорової конкуренції між провайдерами освітніх послуг та посилення влади центрального уряду в управлінні освітою.

Першим кроком уряду консерваторів стало скорочення обсягів фінансування в соціальну сферу, у тому числі в освіту, у чому вбачається

єдиний вихід для Англії із скрутною економічною ситуацією. Що стосується освіти дорослих, то запропонована ринкова модель освіти орієнтувалася, насамперед, на економічно вигідні форми освіти дорослих, тобто підвищення професійності кадрів та професійну перепідготовку, викликану швидкими темпами НТР; загальнокультурна освіта дорослих за таких умов переходила в розгляд другорядних (Коваленко, с. 4).

З 1995 р. Департамент освіти і науки перетворився на Департамент освіти і праці, з 2000 р. – на Департамент у справах освіти та вмінь, у 2007 р. освітою дорослих опікувався Департамент з питань інновацій, університетів і вмінь.

Основи сучасної моделі державного управління системою освіти дорослих були закладені з прийняттям низки нормативних актів: Закону «Про реформу освіти» (Education Reform Act, 1988 р.); Закону «Про подальшу та вищу освіту» (Further and Higher Education Act, 1992 р.); Закону «Про навчання та професійні вміння» (Learning and Skills Act, 2000 р.) [10; 11; 12]. Закон «Про освіту і професійну підготовку» (Education and Vocational Training Act, 2000 р.) надав повноваження Раді з освіти і професійної підготовки (LSC) здійснювати керівництво й забезпечувати фінансування коледжів подальшої освіти і громадських організацій, які опікуються освітою дорослих, а також заохочувати роботодавців до участі в навчанні (Лук'янова, 2017, с. 10).

У Великій Британії значна увага приділяється підвищенню рівня професійної кваліфікації педагогів, що в цій країні оплачуються державою. Центральна влада ухвалила рішення про фінансування з державного бюджету професійного розвитку вчителів у розмірі 5 % від загального інвестування в реформування освітньої сфери. Школи на сучасному етапі децентралізації управління освітою у країні виходять із-під опіки місцевих відділів освіти, об'єднуються в асоціації і створюють власний бюджет, що дозволяє укласти контракти з усіма постачальниками освітніх програм. Навчальні заклади оплачують професійний розвиток до 18 днів на рік кожному вчителю. Якщо він, як зазначають Н. Авшенюк, А. Харгвіс (A. Hargreaves) та Д. Ширлі (D. Shirley), «забажає збільшити термін свого підвищення кваліфікації, то повинен сплатити за це із заробітної плати, або подати заявку на грант до фондів, що фінансуються професійними асоціаціями, приватними меценатами тощо. Якщо в учителя виникає потреба в додатковому підвищенні кваліфікації, що найчастіше викликано бажанням кар'єрного зростання, він платить за це з власної кишені. На початку XXI ст. у країні вводиться система грантів, присуджувати які від імені уряду доручається Комісії з професійної підготовки вчителів. Відповідно до грантової системи уряд фінансує не всі програми підвищення кваліфікації, а лише ті, що відповідають національним пріоритетам (Авшенюк, 2017).

У 2006 р. вийшов Закон «Про освіту та інспекцію», який свідчить про посилення контролю над здійсненням освіти, у тому числі й освіти дорослих (Коваленко та Клочко, 2015, с. 406; Лук'янова, 2017, с. 10).

Закон «Про освіту та навички» (Learning And Skills Act, 2008 р.) свідчить про права дорослих на безкоштовну первинну професійну підготовку, навчання грамотності, а також на досягнення першого повного рівня другої кваліфікації (Лук'янова, 2017, с. 10).

Проаналізувавши згадані закони, можна зробити висновок, що від закону до закону відбувається поступовий відхід від децентралізації й перехід до «змішаної» моделі управління освітою дорослих, тобто до характерного для Великої Британії децентралізованого централізму. Отже, регулювання освіти дорослих відбувається на двох рівнях – центральному й місцевому.

Управління освітою дорослих центрального рівня здійснювалося згідно із Законом «Про освіту» (1944 р.) через Департамент з питань освіти та науки, а місцевий – через місцеві органи управління освітою. Але у зв'язку з тим, що управління при цьому орієнтувалося на розвиток місцевої ініціативи, тому, як зазначає П. Ейнлі (P. Ailey), англійська система освіти дорослих традиційно характеризувалася як «національна система, що регулюється на місцевому рівні» [Коваленко та Клочко, 2017, с. 406]. Але у зв'язку з тим, що відбувалося поступове звуження, а нині майже повне обмеження кола повноважень місцевих органів управління освітою та розподілу основних обов'язків між новоствореними підрозділами й субструктурами Департаменту з питань бізнесу, інновацій та вмінь (Department for Business, Innovations and Skills), який було створено у 2009 р. і який нині опікується освітою дорослих у країні. Це, за твердженням англійського дослідника П. Ейнлі, «перетворило англійську систему освіти з національної системи, яка регулюється на місцевому рівні, на місцеву систему, яка керується на національному рівні» (Коваленко та Клочко, 2015, с. 406–407).

Отже, можна зазначити, що з кінця 80-х рр. система освіти дорослих Великої Британії позначається підйомом централізаційних тенденцій унаслідок проведення урядом низки реформ, спрямованих на підсилення владних повноважень центральної влади (Коваленко, с. 5).

На сучасному етапі головним органом у галузі освіти дорослих в Англії є Департамент з питань бізнесу, інновацій та вмінь (ДБІВ), що відповідає за планування, моніторинг та реалізацію урядової політики в названій галузі. В уряді Великої Британії існує посада Міністра з подальшої освіти, кваліфікацій і навчання впродовж життя (ENG).

Дослідники Н. Авшенюк і Т. Кучай зазначають, що на відміну від інших європейських держав, у Великій Британії управління освітою здійснюється зі значною автономністю в кожному з регіонів країни – Англії, Уельсі, Шотландії, Північній Ірландії (Кучай, 2014, с. 92; Авшенюк, 2008, с. 76).

Слід відмітити, що в регіонах країни функціонують свої автономні органи управління педагогічною освітою. Якщо відповідальність за освіту Англії належить Департаменту бізнес-інновацій та навичок, а також Департаменту освіти та вмінь (Department for Education and Skills), то в Уельсі – Департаменту освіти і навчання (Department of Education and Training); у Шотландії – Виконавчому департаменту освіти в Шотландії (Scottish Executive Education Department); у Північній Ірландії – Департаменту освіти Північної Ірландії (Department of Education of Northern Ireland). Крім того, у регіонах функціонують спеціалізовані агентства-посередники – автономні органи управління: ради, асоціації, агентства та ін., які і здійснюють непряме державне управління (Стрункіна, 2012, с. 170–171).

Як зазначає Л. Лук'янова, на національному рівні управління системою освіти дорослих у Великій Британії разом із Департаментом здійснюють: Рада з питань навчання та вмінь ((Learning and Skills Council); Рада з питань фінансування вищої освіти Англії (Higher Education Funding Council for England); Інспекторат навчання дорослих (Adult Learning Inspectorate); Національний інститут неперервної освіти дорослих (National Institute of Adult and Continuing Learning); Агенція з питань базових умінь (Basic Skills Agency); Агенція з питань розвитку вмінь у галузях (Sector Skills Development Agency); Рада з питань навчання та вмінь координує роботу всього сектору післяшкільної (крім вищої) освіти (Лук'янчук, 2017, с. 13–14).

Національний інститут продовженої освіти дорослих (НІПОД), що являє собою національну незалежну добровільну організацію з обмеженою відповідальністю, проводить широкомасштабну роботу за такими напрямками: надає послуги інформування, консультації та орієнтації як окремим фізичним особам, так і навчальним закладам та організаціям; проводить науково-дослідну роботу, наукові конференції та семінари, координує спільно з Департаментом освіти та іншими національними організаціями низку освітніх ініціатив, розрахованих на дорослих осіб; публікує періодичні видання, журнали, монографії з проблем освіти дорослих; координує масштабний національний проект «Тиждень освіти дорослих».

Значна частина діяльності організації концентрується на освітніх потребах «проблемних» або маргінальних груп населення, що передбачає роботу з підвищення рівня базових умінь дорослих (спільно з Агенцією з питань базових умінь), вирішення проблем освіти для людей третього віку, етнічних меншин, жінок, дорослих осіб зі спеціальними освітніми потребами та дорослої молоді (Коваленко та Клочко, 2015, с. 410–411).

Агенція з питань базових умінь – провідна організація, що займається проблемами грамотності і базових умінь дорослих в Англії та Уельсі, що утримується за рахунок державних коштів. Її діяльність спрямована на зменшення кількості дорослих із низьким рівнем базових знань (Лук'янчук, 2017, с. 14–15).

Агенція з питань фінансування вмінь (АФВ) – це міністерський урядовий підрозділ Департаменту у справах бізнесу, інновацій та вмінь і відповідає за координовану та узгоджену роботу всього сектору післяшкільної освіти (крім вищої освіти): курси для дорослих, що проводяться у шкільних приміщеннях; коледжі сектору подальшої освіти; центри з навчання дорослих; професійна підготовка на робочому місці (переважно система учнівства для молоді); приватні заклади освіти з професійної підготовки та добровільні організації. Першочерговим завданням цього відділу є задоволення освітніх потреб бізнесу, окремих фізичних осіб та громад шляхом створення когерентної й послідовної системи фінансування (Коваленко та Клочко, с. 407–408). Сьогодні АФВ, яка є міністерським урядовим підрозділом, можна розцінювати як доказ державної політики з освіти в бік централізації.

Одним із найбільших провайдерів у сфері навчання дорослих у Великій Британії є освітня Асоціація працівників (WEA – The Workers' Educational Association). Асоціація забезпечує локальні курси для дорослих у громадах в Англії та Шотландії. В Уельсі функціонує автономний підрозділ асоціації WEA Cymru. Загалом WEA охоплює велику кількість дорослих учнів. Наприклад, у 2015–2016 рр. Асоціацією було проведено понад 8000 курсів, організованих у 1800 місцевих громадських закладах, що дозволило значно наблизити освітні послуги до конкретних споживачів. WEA підтримується урядом через агенцію з нагляду за фінансуванням в Англії, а в Шотландії – виконавчими та місцевими органами влади Шотландії. Асоціація також частково фінансується слухачами за деякі курси, проведення лотереї та за рахунок інших джерел (Лук'янчук, 2017, с. 16).

Діяльність Асоціації провайдерів із працевлаштування та навчання (AELP The Association of Employment and Learning Providers) спрямована на пошуки робочих місць відповідно до потреб роботодавців, для чого AELP співпрацює з 340 000 роботодавцями по всій країні. Крім того, забезпечує освітні послуги на робочому місці. Асоціація проводить навчання 75 % із 850 000 дорослих учнів, які навчаються за такими освітніми програмами з метою забезпечення необхідними навичками, що створює умови для економічного успіху країни (Лук'янчук, 2017, с. 17).

Асоціація університетів з навчання впродовж життя (The Association of Employment and Learning Providers) представляє вищу освіту в чотирьох країнах Сполученого Королівства. Крім того, забезпечує дорослим учням неповний робочий день, гнучкий графік, використовуючи потенціал навчання на робочому місці (Лук'янчук, 2017, с. 18).

Асоціація коледжів (The Association of Employment and Learning Providers), членами якої є 317 навчальних закладів подальшої освіти (FE), коледжі шостого класу, вищі та фахові коледжі, що складають 95 % усього освітнього сектора Великої Британії. Асоціація створена для надання її

членам професійної підтримки, порад щодо працевлаштування, охорони здоров'я, викладання та навчання (Лук'янчук, 2017, с. 18).

Головним органом контролю й перевірки якості та стандартів сектору освіти дорослих у Великій Британії є неміністерський урядовий підрозділ – Відділ освітніх стандартів (VOC), що здійснює свою діяльність під керівництвом головного інспектора її Величності (Коваленко та Ключко, с. 409). Завданням відділу є проведення перевірок усіх форм освіти дорослих, що повністю або частково фінансуються за рахунок фондів держави. Якість освіти перевіряється за показниками: рівень навчальних досягнень студентів; якість освітніх послуг; ефективність керівництва та управління інституцією (Association of Colleges, с. 409–410).

Агенція Великої Британії з питань якості (Quality Assurance Agency) інспектує сектор вищої освіти, у тому числі й вищої освіти дорослих. Агенція здійснює координацію і контроль за якістю освітніх послуг, що надаються закладами вищої освіти. Одним із напрямів діяльності Агенції, що стосується лише освіти дорослих, є ліцензування коледжів продовженої освіти щодо організації та проведення підготовчих курсів (access courses), розрахованих на дорослих студентів, що не мають необхідної кваліфікації для вступу до закладу вищої освіти (Association of Colleges, с. 410).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, до початку ХХ століття у Великій Британії зберігалася традиція децентралізації управління освітою дорослих. Закон «Про освіту» 1944 р. передбачав урегулювання освіти дорослих на 2 рівнях – центральному через Департамент освіти і науки та місцевому через місцеві органи управління освітою, який переважав в управлінні освітою дорослих. Сучасна модель державного управління системою освіти дорослих характеризується посиленням централізації управління освітою, поступовим відходом від децентралізації і переходом до «змішаної» моделі управління освітою дорослих – до децентралізованого централізму, характерного для Великої Британії.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі – охарактеризувати підходи до здійснення освіти дорослих у Великій Британії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авшенюк, Н. М. (2008). *Велика Британія. Енциклопедія освіти*. К.: Юрінком Інтер (Avsheniuk, N. M. (2008). *United Kingdom. Encyclopedia of Education*. K. Yurinkom Inter).
2. Авшенюк, Н. (2017). Механізми фінансування підвищення кваліфікації педагогічного персоналу у розвинених англійськомовних країнах. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доп. VI міжнар. наук.-методол. семінару* (18 трав. 2017 р.). Київ-Хмельницький: Термінова поліграфія (Avsheniuk, N. (2017). Mechanisms of financing of teaching staff professional development in developed English-speaking countries. *Development of Comparative Professional Pedagogy in the Context of Globalization and Integration Processes: Proceedings of VI International scientific-methodological workshop* (May 18, 2017). Kyiv-Khmelnytskyi).

3. Коваленко, С. М., Ключко Л. І. (2015). Особливості сучасних реформ щодо регулювання освіти дорослих в Англії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (50), 404-413 (Kovalenko, S. M., Klochko L. I. (2015). Features of modern reforms in regulating adult education in England. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 6 (50), 404-413).

4. Коваленко, С. Становлення системи державного регулювання освіти дорослих в Англії (Kovalenko, S. *Formation of the system of state regulation of adult education in England*). Retrieved from: <http://www.srw.kspu.edu/?p=600>.

5. Кучай Т. П. (2014). Система професійної підготовки вчителів початкових класів до морально-етичного виховання учнів в університетах Японії. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А. (Kuchai, T. P. (2014). *The system of elementary school teachers' training for moral-ethical education of students at the universities of Japan*. Cherkasy: Publisher Chabanenko Yu. A.).

6. Лук'янова, Л. (2017). Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід. Київ: ТОВ «ДКС-Центр» (Lukianova, L. (2017). *Legislative provision of adult education: foreign experience*. Kyiv: DKS-Center Ltd).

7. Подобед, В. И. (2000). Системное управление образованием взрослых (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01). Ярославль (Podobed, V. I. (2000). *System management of adult education* (DSc thesis). Yaroslavl).

8. Стрункина, Ю. В. (2012). Профессиональная подготовка педагогических кадров во второй половине XX века: на материалах Великобритании и России (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Ставрополь (Strunkin, Yu. V. (2012). *Professional training of pedagogical staff in the second half of the twentieth century: on the materials of Great Britain and Russia* (PhD thesis). Stavropol).

9. Association of Colleges. Retrieved from: <https://www.aoc.co.uk/>

10. Education Reform Act 1988. Retrieved from: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/40/contents>

11. Further and Higher Education Act 1992. Retrieved from: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/13/contents>.

12. Learning and Skills Act 2000. Retrieved from: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/21/contents>

РЕЗЮМЕ

Орос Ильди́ко. Управление образованием взрослого населения в Великобритании.

В статье исследованы этапы управления образованием взрослого населения в Великобритании. В частности установлено, что к началу XX века в Великобритании сохранялась традиция децентрализации управления образованием взрослых. Закон «Об образовании» 1944 предусматривал урегулирование образования взрослых на 2 уровнях – центральном через Департамент образования и науки и местном через местные органы управления образованием, преобладал в урегулировании образованием взрослых. В XX в. система управления в Великобритании характеризовалась тремя уровнями: национальным (федеральным), региональным и местным. К управлению образованием привлекались представители общественности, негосударственных учреждений. Для Великобритании была характерна форма общественно-государственного управления образованием.

Ключевые слова: управление образованием, образование взрослых, Великобритания, децентрализованный централизм, автономность.

SUMMARY

Oros Ildiko. Education of adult population in Great Britain.

The article examines the stages of adult education management in the UK. In particular, it was found out that, until the beginning of the 20th century, the tradition of decentralizing adult education management persisted in Great Britain. The Law "On Education" of 1944 provided for the regulation of adult education at 2 levels – central through the Department of Education and Science and local through the local education authorities, which prevailed in the regulation of adult education.

In the twentieth century management system in the UK was characterized by three levels: national (federal), regional and local. Representatives of the public, non-state institutions were involved in the management of education. For Great Britain was a typical form of public education management.

In the late 70's the mechanism of state regulation of the adult education system in England had undergone radical transformations in the context of scientific and technological progress of the general economic crisis in the background of the transition of the country to the system of free market relations. The ideological platform of the Conservative Party was led by Margaret Thatcher (1979–1992). Based in the laws of free market relations in the field of adult education, which means maintaining a healthy competition between providers of educational services and the increasing power of the central government in the management of education. The first step of the conservative government was to reduce the amount of funding in the social sphere, including education, which sees the only way out for England from a difficult economic situation. With regard to adult education, the proposed market model of education was oriented, first of all, on cost-effective forms of adult education, that is, increased professionalism of staff and vocational retraining caused by the rapid pace of scientific and technological revolution; general education of adults under such conditions passed into consideration secondary.

Nowadays adult education in the UK is one of the priorities of the state policy and it is based on long historical tradition, high performance, in-depth scientific and pedagogical research, and practice implementation has proved its effectiveness and efficiency. In Great Britain considerable attention is paid to raising the level of professional qualifications of teachers who are paid by the state in this country. After analyzing the recently adopted laws, we can conclude that the law is a gradual move away from decentralization and transition to a "mixed" model of adult education management, i.e. the characteristic British decentralized centralism. Hence, the regulation of adult education takes place in two levels – central and local. The central level of regulation of adult education took place in accordance with the Law "On Education" (1944) through the Department of Education and Science, and local – through local education management bodies. But due to the fact that management was guided by the development of a local initiative, the English adult education system was traditionally characterized as "a national system that is regulated locally".

Unlike other European states, education in Great Britain is carried out with considerable autonomy in each of the regions of the country – England, Wales, Scotland, Northern Ireland.

Key words: education management, adult education, Great Britain, decentralized centralism, autonomy.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Куліченко Алла. Оновлення американської медичної освіти на початку ХХ ст.: погляди А. Флекснера	3
Орос Ільдико. Управління освітою дорослого населення у Великій Британії.....	18
Скальські Даріуш. Поняттєво-категоріальний інструментарій порівняльно-педагогічного дослідження концепцій фізкультурної освіти у країнах ЄС	28
Хомич Оксана. Соціально-економічні та демографічні чинники підготовки вчителя початкової школи Канади (1950 – 1974 рр.).....	38
Черкашин Сергій. Формування ключових компетенцій і збереження принципу науковості університетської освіти як умов підвищення конкурентоспроможності німецьких університетів на глобальному ринку освіти.....	50
Чистякова Ірина. Провідні напрями розвитку інклюзивної освіти на сучасному етапі: досвід зарубіжних країн.....	59
Яцино Олег. Особливості підвищення кваліфікації фахівців служб персоналу в збройних силах США	71

РОЗДІЛ II. ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ОСВІТИ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Бугрій Володимир. Становлення професійної історичної освіти у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка	81
Генкал Світлана. Розвивальне освітнє середовище як засіб формування критичного мислення учнів профільних класів на уроках біології.....	90
Жмака Віталій. Місцева промисловість Сумської округи в 20-ті рр. ХХ ст.....	101
Жорова Ірина. Організація шкільної освіти України на початку ХХ століття.....	111
Ісаєва Світлана. Дванадцять бар'єрів на шляху ефективного педагогічного спілкування	121
Кравченко Анатолій, Кравченко Ірина. Народна освіта в с. Старому – першому поселенні Герасима Кондратьєва, Сумському повіті та Слобідській Україні у складі царської Росії в XVI – ХХ ст.....	131
Ніколаєнко Лариса. Діагностика музично-творчих здібностей дітей 6-7 років у позашкільних навчальних закладах	149

Шрамченко Олена, Рибалко Петро. Фізкультурно-оздоровча робота в закладах дошкільної освіти: практичні засади.....	160
--	-----

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Гаврилюк Олена. Сучасні технології контролю знань студентів з англійської мови у закладі вищої освіти.....	174
Дука Марія, Повалій Тетяна. Цілі та зміст навчання майбутніх хореографів професійно спрямованого англомовного монологічного мовлення.....	185
Міровська Маріола. Організаційна структура закладу вищої освіти та виклики часу: від теорії до практики.....	196
Петренко Сергій, Петренко Людмила. Формування професійної компетентності майбутніх учителів математики: теоретичний аспект.....	208
Степаненко Ольга. Філософські концепції тьюторства в контексті проблем вищої освіти.....	218
Федорченко Олександр, Цигура Галина, Куртова Галина, Кудін Сергій. Формування знань з нетрадиційних методів фізіотерапії як важливий чинник підготовки майбутніх фахівців зі здоров'я людини, фізіотерапії та ерготерапії.....	230
Шевченко Олена. Методологічні підходи вокальної підготовки майбутніх учителів музики на консолідаційних засадах.....	240
Шип Сергій, Чень Цзицзянь. Педагогічні стратегії формування здатності вчителя музичного мистецтва до системно-цілісного уявлення про музичний твір.....	249
Шмалей Світлана. Організаційно-педагогічні напрями модернізації морської освіти (кінець XX - початок XXI століття).....	262

РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Супрун Дар'я. Результативно-рефлексивна складова становлення особистості психолога в галузі спеціальної освіти.....	273
--	-----

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук.
П 24 журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ
імені А. С. Макаренка, 2018. – № 7 (81). – 293 с.

ISSN 2312-5993

ISSN 2414-9799 (Online)

DOI журналу 10.24139/2312-5993

DOI номера 10.24139/2312-5993/2018.07

Key title: Pedagogični nauki: teoriâ, istoriâ, inovacijni tehnologiji Abbreviated
key title: Pedagog. nauki: teor. istor. innov. tehnol.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації
КВ № 15795 – 4267Р від 27.10.2009 р.

Комп'ютерне складання та верстання: *І. А. Чистякова*

Підписано до друку 24.09.2018.
Формат 60x84/16. Гарн. Calibri. Папір офсет. Друк ризогр.
Ум. друк. арк. 17,08. Ум. фарб.-відб. 17,08.
Обл. вид. арк. 19,63. Тираж 100 пр. Вид. № 68.

Виготовлювач:
ФОП Цьома С.П., 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.